

Per Öra

- skåning i Piratenklass

av Bertil Wilhelmsson

Fram till 1960-talet fanns på Österlen en man, vars levnad var sådan att han mycket väl kunde ha stigit rakt ur en bok av Piraten. Än idag är denne man legendomsusad och vi beger oss följaktligen till platsen för händelserna.

Utanför byn Gislöv, mellan Sandhammaren och Simrishamn, ligger gården nummer 21. En gång i tiden en välbärgad gård, det förstår vi av de stora solida stenhusen. Här föddes och bodde Per Öra och vid vägen finns fortfarande den sten kvar, där han satt och såg Östersjön sommarglittra bortom fälten. Hans karriär som legend får väl anses ha börjat med den händelse som gav honom tillnamnet Öra. Cimbrishamns-Bladet skildrade det hela i januari 1911.

Ena örat bortslitet

Lantbrukaren Per Nilsson hade varit i Skillinge och var på väg hem med häst och vagn. Tidningsskribenten sticker inte under stol med att Per högst sannolikt var överförfriskad och att det var därför han bad två mötande pojkar att hjälpa honom. Men när pojkarna hoppade upp ramlade Per av vagnen. Hästarna blev rädda och satte av i sken. Pojkarna lämnade ekipaget, varvid den ene fick armen stukad och "ett stort

hål i huvudet". Per Nilsson hade också fått huvudskador samt ena örat bortslitet. På Simrishamns lasarett trocklade man ihop örat, men skadan var för all framtid tydlig för varje betraktare.

Möjligen var det olyckshändelsen som gav upphov till följande fras, som tillskrivs Per Öra.

- Man får va gla att man e som man e, när man inte e som man ska va.

Per Öra var en stor man

För några år sedan träffade undertecknad konstnären Helge Lundström, han med äppeltavlorna i Kivik, i hans ateljé vid Gislövs bygata. Någon hade påstått att han visste mycket om Per Öra.

- Visst kände jag Per! Sedan han på gamla dar flyttat hit in till byn brukade han be mig komma och snacka litta.

Per Öra var en stor man på mer än ett sätt. Den väldiga kroppshyddan var vida omtalad.

- Jag har själv sett hans byxor hänga till tork över en jasminbuske. Det var fråga om en stor buske...

Han lär för övrigt ha varit så tjock att han inte kunde spotta över magen utan fick göra det i västfickan.

Vid åtskilliga tillfällen reste han med bussen

Foto: Mats Herrström

Det finns idag inte mycket kvar efter Per Öra på gården. Utom en sak. Man hittar fortfarande pilsnerkorkar i trädgården!

till Simrishamn. På den tiden hade bussarna säten med plats för två personer och Per tog förstås ensam upp ett sådant säte. På vägen steg en liten magerlagd man på. Han blängde när han fick syn på Per:

- Såna som du skulle betala för två.
- De e tur för daj att di ente tar betalt etter vikt för då hade bussen ente stannat o tatt opp daj!

Per Öra var också en personlighet inom det kommunala.

- När jag var påg kom han åkandes i sin landå på väg till kommunalstämman i Östra Nöbbelöv, mindes Helge Lundström.

Per var en klok och jordnära man. Han satt som nämndeman i tingsrätten i Hammenhög och tog då och då egna initiativ, mer än vad som var brukligt. Vid ett tillfälle träffade han antagonisterna utanför tingshuset:

- Kom me him så tar vi en gök å så kommer ni överens!

En gång tillfrågades han om vem som var kommunens mest betydande man, syftande på konkurrensen mellan Per och en annan kommunalgubbe.

- Han vill va de, man ja e de!

Lånade motböcker

Per Öra hade ett nära och kärt förhållande till starka drycker. Vilket inte var helt lätt på motbokens tid. I korthet innebar motbokssystemet att man ville hindra missbrukare att komma över sprit och tilldelningen var därför individuell. Högsta ransonen var fyra liter sprit per månad och boken drogs in vid upprepade fyllerier.

Man fick ny tilldelning varje månad och det hände att en och annan liter aldrig hämtades ut. Vilket på många håll betraktades som helgerån. Därför var det rätt vanligt att törstiga lånade motböcker av mindre törstiga. De senare var också populära som middags-sällskap. Som Per brukade säga:

- Man får ta nykterister me si när man går po kro!

Själv hörde han till dem som lånade motböcker, men en gång upptäcktes att han lånat en avlidens bok. Han blev polisanmäld och landsfiskalen skickade en bil med två polisbetjänter ut till Gislöv nr 21. Betjänterna blev vänligt bemötta med mat och dryck samtidigt som Per, utom hörhåll, sa åt sin dräng att lägga två slakade gäss i polisbilens baklucka.

Helge Lundström berättade att när betjänterna åkt iväg, så ringde Per till landsfiskalen, som han var bekant med:

- Du får ja gu se opp me dina betjänter. Di har stället ett par gäss frå mi. När di kommer tillbaka får du undersöga bilen.

Därefter hördes aldrig något om den motboksaffären.

Pilsnerkorkar

Vi besöker Gislöv nr 21 och de nuvarande ägarna visar oss omkring. Här hör vi historier om Krylan, Per Öras mångåriga hushållerska som vid åtskilliga tillfällen fick passa upp med smörgås och supar. Men hon ingav

också respekt. Vid ett tillfälle var hon på sitt sämsta humör, vilket hotade bjudningens goda stämning. Då tittade Per ut genom fönstret:

- Nu har den grå hönan min själ vatt oppe på loftet och värpt igen!

Krylan var rädd om varje ägg och hon skyndade därför ut och klättrade upp på höloftet. Efter kom Per och tog ner stegen. Han kom belåten tillbaka in i salen.

- Såja, påga. Nu har vi ro hela ettermiddan. Det finns idag inte mycket kvar efter Per Öra på gården. Utom en sak. Man hittar fortfarande pilsnerkorkar i trädgården! Den som vill läsa mer om denne legend kan i Österlens museum i Simrishamn inhandla den enda bok som veterligen finns om honom, skriven av Gunnar Åkesson och illustrerad av Clara Salander. ■■■

Artikeln tidigare publicerad i Skånska Dagbladet